

О.С. Піціль
кандидат філософських наук,
Житомирський національний
агроекологічний університет

ВІХИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ (ДО 90-ЛІТТЯ УНІВЕРСИТЕТУ)

Історія Житомирського національного агроекологічного університету започаткована у вересні 1922 року. З того часу вуз пройшов довгий і складний шлях свого становлення та розвитку, перетворившись наразі у провідний центр науки і агроекологічної освіти України.

Витоки вузу сягають глибин історії. У дореволюційний час на території аграрної Волинської губернії фахівців для сільського господарства готували лише 7 сільськогосподарських шкіл, в яких навчалося близько 300 чоловік. Однією з них була Ледухівська нижча сільськогосподарська школа, заснована у 1899 році у селі Ледухів Кременецького повіту, згодом переведена в с. Нова Чорторія Новоград-Волинського повіту. На її базі створено Волинський агроекологічний технікум.

1-го вересня 1922 року Народний комісаріат освіти УРСР прийняв Тимчасовий статут про технікуми, згідно з яким Волинський агроекологічний технікум прирівнювався до вищого навчального закладу. Ця дата і є днем заснування славетного вузу, який постає визнаним центром екологічної освіти, науки Поліської зони України. У жовтні 1929 року Волинський агротехнікум переведено до міста Житомир. У результаті його об'єднання з технікумом землевпорядкування було створено Волинський сільськогосподарський політехнікум з трьома факультетами: землевпорядкування, агрономічним і робітфаком. Першими студентами вузу стали понад 500 молодих людей. Для проведення науково-практичної діяльності студентів та викладачів було надано Житомирському і Черняхівському районам понад 150 га землі, і він стає важливим агрокультурним центром округу.

12 червня 1930 року Волинський сільськогосподарський політехнікум був реорганізований у Житомирський сільськогосподарський інститут технічних культур. Тоді ж в нього влився Сумський сільськогосподарський інститут буряківництва, а у 1933 році – і Кам'янець-Подільський сільськогосподарський інститут технічних культур.

На науковій базі інституту, до якого входило 10 кафедр, працювало 50 викладачів, у тому числі – 29 професорів і доцентів, відкрито аспірантуру для підготовки науково-педагогічних кадрів. Інститут випускав високоосвічених фахівців із хмелярства, буряківництва, картоплярства, лікарських і ефіроолійних культур, тютюну та махорки.

У 1935 році інститут технічних культур був перейменований у Житомирський сільськогосподарський інститут з підготовкою агрономів широкого профілю. Поступово складався досвідчений, працьовитий колектив. Зростали кадри, розширювалася тематика науково-дослідницької роботи з урахуванням особливостей ведення сільського господарства в зоні Полісся.

У довоєнний період колектив інституту випустив понад тисячу агрономів вищої кваліфікації. На його базі пройшли перепідготовку понад дві тисячі спеціалістів сільського господарства. Випускники вузу направлялися на роботу в різні області не тільки України, а й інші регіони Радянського Союзу.

Вагомий вклад в розвиток і становлення матеріально-технічної бази інституту зробили його перші керманічі: М.Л. Феодосєв, Л.К. Шабранський, Є.І. Горєцький, С.С. Філоненко. Мирна праця колективу інституту була перервана нападом фашистської Німеччини на нашу країну. Багато викладачів і студентів, взявши зброю, стали на захист Батьківщини. За звільнення рідної землі від ворога віддали своє життя директор інституту С.С. Філоненко, викладачі В.І. Карабанов, К.М. Луценко, М.Ф. Падалко, студенти Д.О. Гуменюк, О.Д. Дячук, М.Д. Ковбушенко та багато інших.

Чимало співробітників інституту невтомно працювали в тилу: Поволжі, Уралі, Сибіру, Середній Азії. Трудові заслуги викладачів, співробітників, студентів було відзначено високими урядовими нагородами. За роки війни інститут зазнав великих втрат. Фашисти розграбували цінне устаткування, лабораторії та кабінети, вивезли трактори і комбайни, повністю знищили високопродуктивні породи тварин, насіння польових культур.

12 січня 1944 року після звільнення Житомира від німецьких окупантів інститут відновив свою роботу. У склад студентів було зараховано 330 осіб. Викладачам, співробітникам, студентам довелося докласти багато зусиль, щоб відновити житловий фонд, оснастити устаткуванням наукові лабораторії, впорядкувати бібліотеку, заново створити базу для набуття практичного досвіду студентів і викладачів на базі навчально-дослідницького господарства. Ця велика і складна робота була покладена на активних керівників інституту Р.Н. Боренка та А.С. Молостова. Результати невтомної діяльності колективу інституту завершилися у 1945–1946 рр. першим повоєнним випуском спеціалістів, які були розподілені на різні посади для відновлення народного господарства Української республіки.

Тривалий час колектив інституту очолювали доцент М.Ч. Чернілевський (1966–1982 рр.). Зусилля колективу інституту спрямовувалися на його подальший розвиток і зміцнення. У цей період було відкрито факультети: підвищення кваліфікації спеціалістів і керівних кадрів колгоспів й радгоспів, економічний, зооінженерний; споруджено навчальний корпус економічного факультету, 75-квдратний житловий будинок для викладачів і співробітників,

два студентські гуртожитки, розширено базу проходження практики у навчальному господарстві «Україна» тощо.

З 1982 по 1999 рр. колектив інституту очолював доктор сільськогосподарських наук професор В.П. Славов. Під його керівництвом зміцнювалася і значно розширювалася матеріальна база інституту. Побудовано студентський гуртожиток, навчально-лабораторний корпус зооінженерного факультету, відкрито факультет механізації сільського господарства та факультет ветеринарної медицини. Всі ці заходи здійснювалися комплексно, відкривалися нові спеціальності і спеціалізації. Держава гідно оцінила діяльність колективу: у серпні 1994 року Кабінет Міністрів України своєю постановою акредитував Житомирський сільськогосподарський інститут у статусі Державної агроекологічної академії України.

Створення в Україні першого вищого навчального закладу такого спрямування – це турбота держави про подальший розвиток аграрно-екологічної освіти, науки, виховування та підготовка спеціалістів для роботи у складних екологічних умовах Полісся.

З 1999 по 2011 рр. очолював державний вищий навчальний заклад ректор, доктор економічних наук, професор А.С. Малиновський. Під його керівництвом в 2001 році за розпорядженням Кабінету Міністрів України на базі Державної агроекологічної академії було утворено Державний агроекологічний університет. За останні роки проведено значну роботу із розширення навчальної бази університету, побудовано лабораторний корпус факультету лісового господарства, поліпшувалися побутові умови студентів та обслуговуючого персоналу, вуз набув естетичного оформлення корпусів, навчальних аудиторій, кафедр та інше.

За вагомий внесок у розвиток національної аграрної освіти, науки та загальнодержавне і міжнародне визнання досягнутих результатів Державному агроекологічному університету Указом Президента України від 27 серпня 2008 року надано статус Національного.

З 2011 року стерно нашої «Alma materі» доручено молодому, енергійному ректорові В.М. Микитюку – заслуженому економістові України, професорові, досвідченому керівникові сучасного навчального, наукового та виховного процесу. Йому необхідно буде організовувати, примножувати і зберігати наукові традиції його попередніх керманічів, долати багато сьогоденних викликів, які постають перед нашим суспільством в галузі підготовки високопрофесійних агроекологічних та економічних кадрів для нашої країни.

Наразі Житомирський національний агроекологічний університет прийшов до свого дев'яностолітнього ювілею з вагомими здобутками, які офіційно визнані українською державою, провідними науковими центрами близького і далекого зарубіжжя.

Серед 22 аграрних ВНЗ III–IV рівнів акредитації ЖНАЕУ посідає четверте місце і перше – у регіоні за кількістю студентів, які навчаються на восьми факультетах.

За останнє десятиріччя університет випустив понад 13 тисяч фахівців для агропромислового комплексу, серед них більше 2700 випускників отримали дипломи з відзнакою. У стінах університету щорічно захищається більше двадцяти докторських і кандидатських дисертацій, проводяться міжнародні і регіональні конференції, на яких науковці і студенти доповідають про результати своїх наукових досліджень.

Щорічно з'являється 20–25 підручників та посібників, 10–12 монографій, авторами яких є викладачі університету. Двічі на рік виходить фаховий журнал «Вісник ЖНАЕУ», у тому числі – два номери «Вісник ЖНАЕУ» з економічної тематики. У наукових збірниках викладачами, аспірантами та студентами друкуються понад 500 наукових статей. Крім того, в докторантурі і аспірантурі з різних напрямків підготовки навчаються понад 150 осіб, функціонують спеціалізовані ради зі захисту докторських і кандидатських дисертацій.

Наразі ЖНАЕУ має потужний високоосвічений професорсько-викладацький колектив, який зорієнтований на підготовку високопрофесійних кадрів, котрі спроможні проводити екологічні моніторинги та професійно вирішувати агроекологічні проблеми.

До послуг студентів і співробітників функціонує розгалужена система бібліотек, читалень, комп'ютерних класів з можливістю входження у систему Інтернет, спортивних майданчиків, ошатних їдалень зі смачним харчуванням, лікувальний профілакторій, зручно розташовані гуртожитки, потужна студентська телерадіостудія, унікальний Ботанічний сад тощо. Все це сприяє підготовці високопрофесійних кадрів, долучення до реалізації концепції Болонської форми навчання і виховання студентів, входження вузу в систему світової науки та вищої освіти.